

Protocol seksueel (overschrijdend) gedrag

Seksuele ontwikkeling

De peuter- en kleuterperiode is echt een ontdekkingsfase. Peuters en kleuters ontdekken dat ze een jongetje of een meisje zijn. Ze ontdekken hun lichaam en dat van anderen: hoe het eruit ziet, aanvoelt, hoe geslachtsdelen heten en wat je ermee kunt. Ze willen van alles weten, bijvoorbeeld waar baby's vandaan komen. En ze moeten zich verschillende sociaal-culturele regels nog eigen maken. Het komt daarom nogal eens voor dat ze hun geslachtsdelen laten zien of er in het openbaar aanzitten.

Vanaf 7 jaar kennen kinderen de sociale regels steeds beter. Schaamte doet dan ook zijn intrede. Je ziet dat kinderen eerder de wc-deur op slot doen of een handdoek om zich heen houden bij het omkleden. Kinderen zijn soms verliefd en een enkel kind heeft 'verkering'. Dit gaat nog niet veel verder dan "dat je met elkaar gaat".

Tussen het 10e en 12e jaar vinden al behoorlijk wat lichamelijke veranderingen plaats. Deze kunnen de nodige onzekerheid met zich mee brengen. Sommige kinderen zijn erg geïnteresseerd in alles wat met seks te maken heeft. Ze praten erover met hun vrienden en ouders. En ze gaan zelf op zoek naar informatie, plaatjes en filmpjes.

In de klas vertonen leerlingen verschillend seksueel gedrag. Het is belangrijk hierop alert te zijn en indien nodig, te wegen of gedrag passend is of niet. We zijn alert op signalen die mogelijk duiden op ongepast of zelfs overschrijdend seksueel gedrag. Hieronder wordt beschreven hoe de school handelt.

1. Het protocol ten aanzien van mogelijke ongewenste of ongepast intimiteiten tussen leerlingen gaat in werking als:
 - Leerkracht/school een waarneming doet of
 - Ouders en/of verzorgers een melding doen bij leerkracht/school.
2. De intern begeleider brengt het gedrag/ de gebeurtenis expliciet en concreet in kaart.
3. Het seksuele gedrag wordt getoetst:

Criteria

Er is een aantal criteria om het seksuele gedrag aan te toetsen:

- 1 Is er wederzijdse toestemming? Wil de leerling het zelf? Wil de ander het ook? Vinden ze het allebei prettig?
- 2 Is het gedrag vrijwillig? Kiest de leerling er vrijwillig voor om dit te doen? Durft hij of zij nee te zeggen en kan hij/zij dat ook? Is er geen sprake van machtsmisbruik, dwang of druk?
- 3 Is er sprake van gelijkwaardigheid? Zijn de leerlingen gelijkwaardig aan elkaar qua leeftijd, kennis, intelligentie, rijpheid et cetera.
- 4 Is het gedrag leeftijdsadequaat? Past het gedrag bij de seksuele ontwikkelingsfase van de leerling? Doet de leerling niets waar het te jong/oud voor is?
- 5 Is het gedrag context-adequaat? Past het gedrag in de context, is het gedrag niet storend of aanstootgevend voor anderen?
- 6 Veroorzaakt het gedrag fysieke, emotionele of psychische schade bij de leerling zelf of bij een ander? Overziet het kind de gevolgen van zijn of haar gedrag?

Voldoet het gedrag aan bovenstaande criteria? Dan is het goed mogelijk dat het gedrag gezond seksueel gedrag is en dus niet zorgwekkend is.

Vlaggen

Om het gedrag/ de gebeurtenis te kunnen beoordelen, wordt de ernst opgezocht in de tabel volgens de normatieve lijst van Sensoa middels het vlaggensysteem. Indien nodig wordt de schoolverpleegkundige en/of de schoolarts geraadpleegd.

Afhankelijk van de mate waarin aan criteria wel of niet is voldaan, kan aan het seksuele gedrag een groene, gele, rode of zwarte vlag worden toegekend.

1. **Groene vlag** (aanvaardbaar seksueel gedrag): aan alle criteria is voldaan in positieve zin.
2. **Gele vlag** (licht seksueel grensoverschrijdend gedrag): er is geen sprake van duidelijke wederzijdse toestemming, er is sprake van lichte dwang/druk, van licht aanstootgevend gedrag, gedrag dat niet passend is voor de context waarin het plaatsvindt, gedrag dat niet helemaal leeftijdsadequaat is of zelfbeschadigend kan zijn.
3. **Rode vlag** (ernstig seksueel grensoverschrijdend gedrag): er is geen duidelijke wederzijdse toestemming, er is sprake van druk/dwang (manipulatie, macht, chantage) of van grote ongelijkwaardigheid tussen de betrokkenen, het gedrag vindt plaats in een ongepaste context, het gedrag is beschadigend of niet leeftijdsadequaat.
4. **Zwarte vlag** (zwaar seksueel grensoverschrijdend gedrag): er is geen wederzijdse toestemming of er is sprake van dwang of van grote ongelijkwaardigheid, het gedrag vindt plaats in een zeer ongepaste context, het gedrag is zwaar beschadigend of het gedrag is totaal niet leeftijdsadequaat.

Wanneer de vlag bepaald is, wordt in het 'overzicht richtlijnen tot handelen' gekeken hoe er gehandeld dient te worden door ouders en/of school.

Overzicht richtlijnen tot handelen

<i>Reactie bij/ Doel</i>	Groen	Geel	Rood	Zwart
Al of niet stoppen van gedrag	Niet stoppen.	Stop gedrag of leid af.	Stop gedrag.	Stop gedrag.
Taal hebben Duidelijkheid hebben Bespreekbaar zijn	Benoem/bevraag.	Benoem/bevraag.	Benoem/bevraag.	Benoem/bevraag.
Empathisch kunnen denken	Gevoelens alle betrokkenen bespreken	Gevoelens alle betrokkenen bespreken.	Gevoelens alle betrokkenen bespreken.	Gevoelens alle betrokkenen bespreken.
Weten welk gedrag oké is en begrijpen waarom	Bevestigen Leg uit waarom	Positief gedrag bevestigen. Leg uit waarom.	Positief gedrag bevestigen. Leg uit waarom.	Positief gedrag bevestigen. Leg uit waarom.
Weten welk gedrag niet oké is en waarom		Begrens deel dat niet oké is en leg uit waarom.	Begrens deel dat niet oké is en leg uit waarom.	Begrens deel dat niet oké is en leg uit waarom.
Afspraken maken en weten hoe er verder zal gemonitord worden		Maak afspraken over hoe het wel kan en hoe aanpakken.	Maak afspraken Verhoog toezicht, aandacht voor nazorg en herstel.	Maak afspraken. Verhoog toezicht en beperk bewegingsvrijheid, aandacht voor nazorg en herstel.
Verbod duidelijk begrijpen en consequenties beseffen			Confronteer en verbied/leg consequenties uit.	Confronteer en verbied/leg consequenties uit en voer uit.
Grenzen kennen en veiligheid hebben				Maatregelen nemen.
Rapporteren			Maak rapport op.	Maak rapport op en verwijs.

1. Er wordt gehandeld.
2. Afspraken, maatregelen, rapporten worden in het leerlingdossier bewaard.
3. Er wordt met betrokkenen geëvalueerd en eventuele nazorg georganiseerd.

Tijdens het hele proces worden betrokken ouders gepast op de hoogte gehouden.

Bijlage 1 (intern beschikbaar): Normatieve lijst seksueel gedrag- Sensoa

Bijlage 2 (intern beschikbaar): Omgaan met seksueel overschrijdend gedrag op school- Sensoa